

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบันเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของโลกโดยปัจจัยที่สำคัญที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือทักษะคนที่มีต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยผ่านกระบวนการศึกษาที่มีคุณภาพต่อครูผู้สอนเพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่

การจัดการศึกษาไทยจึงต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาทั้งในส่วนที่เป็นปัจจัยกระบวนการและผลผลิตเพื่อเตรียมคนให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับ “มองกว้างคิดไกลใส่ใจ”^๑ นั่นคือการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและคุณภาพจะต้องได้มาตรฐานขั้นต่ำเหมือนกันทั่วประเทศ แต่จากอดีตถึงปัจจุบันคุณลักษณะของครูผู้สอนการจัดการศึกษาของไทยมีโรงเรียนบางโรงเรียนเท่านั้นที่ได้รับความนิยจากผู้ปกครองเนื่องจากมีความเชื่อด้านครูผู้สอนของแต่ละโรงเรียน การจัดการศึกษาจึงต้องเร่งพัฒนาให้ครูผู้สอนมีคุณภาพทัดเทียมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนให้มีความเชื่อมั่นความศรัทธาแก่ผู้ปกครอง^๒ กระแสแห่งความต้องการการศึกษาที่ครูผู้สอนอดีตจนถึงปัจจุบันมีมาตลอดทุกยุคสมัยเพิ่มความรุนแรงและความเข้มข้นมากขึ้นด้วยกระแสผลักดันจากสภาวะโลกาภิวัตน์ความต้องการและกระแสเรียกร้องจากผู้รับผลจากการจัดการศึกษา เช่น ผู้เรียนผู้ปกครองชุมชนสังคมเป็นต้น บุคคลในวงการศึกษาก็ได้แสวงหาวิธีการต่างๆ ที่จะสร้างความมั่นใจให้ผู้บริหารการศึกษาของการจัดการศึกษาโดยเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนหน่วยงานที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการทางการศึกษาโดยตรงให้มีการดำเนินการทั้งด้านปัจจัยกระบวนการและผลผลิตให้มีมาตรฐานการศึกษาตามที่กำหนดซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการให้ความสำคัญกับผู้บริหารการศึกษา แต่จากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันพบว่ายังมีปัญหายอยู่

^๑บุญทิพย์ สุริยวงศ์, ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับมาตรฐานระบบคุณภาพ ISO ๙๐๐๒ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา, (กรมสามัญศึกษา, วารสารวิชาการ, ๒๕๔๔), หน้า ๑.

^๒สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเพื่อเตรียม บการประกันคุณภาพการศึกษา, วารสารวิชาการ, (๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๔), หน้า ๓๔.

หลายประการเช่นครูผู้สอนที่จบการศึกษามีคุณภาพยังไม่เป็นที่พึงพอใจของผู้บริหาร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยังไม่เชื่อมั่นศรัทธาและยอมรับในครูผู้สอนความไม่ทัดเทียมกันในผู้บริหารการศึกษา

ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารการศึกษาจึงควรมีความรู้มีศาสตร์มีหลักการมีทฤษฎีมีการวิจัยค้นคว้า จนรู้ชัดและรู้จริงและมีการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ต้องนำศาสตร์ไปใช้ในการบริหารมีการฝึกฝนอย่างจริงจังในอาชีพนั้นๆ จนเกิดความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ที่มากพอต้องมีการรับรองมาตรฐานแห่งวิชาชีพโดยมีการออกใบรับรองหรือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และต้องมีการร่ายยาบรรณแห่งวิชาชีพสำหรับยึดถือและปฏิบัติโดยเคร่งครัดเพื่อให้บุคลากรผู้ได้บังคับบัญชาเกิดแรงจูงใจที่อยากจะทำงานให้สำเร็จ โดยมีการเชื่อมโยงระหว่างบุคลากรด้วยกันหรือมีการเชื่อมโยงเข้าหางาน หรือองค์กรเพื่อให้งานประสบความสำเร็จจากการสังเคราะห์ซึ่งกันและกัน โดยใช้หลักธรรมอย่างสังคหวัตถุ ๔ จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติสามารถยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่นได้ สร้างมิตรไมตรีที่ดีต่อกันและกัน หลักธรรมทั้ง ๔ ประการได้แก่ ทาน ให้ปัน คือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือ สงเคราะห์ ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือทรัพย์สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ ปิยวาจา พูดให้เป็นที่ยรักกัน คือกล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์มีเหตุผล ชักจูงไปในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สามาสามัคคี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนช่วยช่วยกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาและช่วยแนะนำปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลายไม่เอาเปรียบ และเสมอในทุกข์สุข คือร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน^๓

สรุปสั้นๆ ว่า ช่วยด้วยทุนด้วยของหรือความรู้ ช่วยด้วยถ้อยคำ ช่วยด้วยกำลังงาน ช่วยด้วยการร่วมเผชิญและแก้ปัญหา

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจศึกษาทัศนคติของครูผู้สอนต่อการ รงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ มาเป็นแนวทางในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จโดยอาศัยหลักการยึดเหนี่ยวน้ำใจกันไว้เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเข้าหากัน เข้าหางาน ส่งผลให้ รรล่วัตถุประสงค์ของหน่วยงานนั้นๆ และศึกษาวิธีการใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ มาช่วยพัฒนาการบริหารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นรวมทั้งเป็นการปลูกฝังคุณธรรมในการบริหารงานให้กับผู้บริหารซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรปกครองขนาดเล็กอันเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

^๓ ดูรายละเอียดใน ที.ป.า. (ไทย) ๑๑/๓๑๓/๒๕๕.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาทัศนคติของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า โดยจำแนกออกเป็นด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาทัศนคติของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๕๕ โดยแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน คือ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอิตถจริยา และด้านสมานัตตตา ดังนี้

๑. ทาน (การให้) คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กล่าวคือ การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

๒. ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก) กล่าวคือ การกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวาน สมานสามัคคีให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผล เป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยินดี

๓. อิตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) กล่าวคือ การชวนช่วยช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดทั้งการช่วยเหลือปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

๔. สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) กล่าวคือ การวางตนให้เสมอดันเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนชั้นทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ ร่วมแก้ไขตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคลเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้อง ตามธรรมในแต่ละกรณี

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่ม ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำนวน ๑๒๓ คน ดังปรากฏตามตารางที่ ๑.๑

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

โรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำนวน ๕ โรงเรียน ดังปรากฏตามตารางที่ ๑.๑

ตาราง ๑.๑ แสดงโรงเรียนและจำนวนประชากร

ที่	โรงเรียน	ประชากร
๑.	โรงเรียนวัดชัยพฤกษมาลา	๒๔
๒.	โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน	๓๘
๓.	โรงเรียนวัดไก่อ้อ	๑๖
๔.	โรงเรียนวัดช่างเหล็ก	๑๕
๕.	โรงเรียนวัดตลิ่งชัน	๒๖
รวม		๑๒๓

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการศึกษา ค้นคว้าและผู้วิจัยประมาณ ๕ เดือน โดยตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ดังนี้

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ ทักษะของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑.๔.๒ การเปรียบเทียบทักษะของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันหรือไม่

๑.๔.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร มีอะไรบ้าง

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ครู เพศต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ครู อายุต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ครู วุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ครู ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

๑.๖.๑ **ทัศนคติ** หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก ของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขตตลิ่งชัน กลุ่มที่ ๑ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๖.๒ **การบริหาร** หมายถึง การดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. **การบริหารงานวิชาการ** หมายถึง การพัฒนา จัดหลักสูตร จัดการเรียนการสอน จัดการวัดผลประเมินผล มีความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ส่งเสริมชุมชน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ วางแผนวิชาการ วางระเบียบและแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาสถานศึกษา

๒. **การบริหารงานบุคลากร** หมายถึง มีการจัดกองทุนสวัสดิการ ให้ของกำนัลแก่ผู้ได้บังคับบัญชา ส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ เสนอแนะความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ส่งเสริมมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่งเสริมวินัย คุณธรรมจริยธรรม จัดสรรบุคลากรให้ตรงตามความสามารถ และประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม

๓. **การบริหารงบประมาณ** หมายถึง จัดหาพัสดุ อนุมัติการจ่ายงบประมาณ มอบหมายงานเกี่ยวกับกองทุน รับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงินอย่างถูกต้องโปร่งใส การจัดหาผลประโยชน์ มีการจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างเหมาะสม มีการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้จัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

๔. **การบริหารงานทั่วไป** หมายถึง มีการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ พัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน ประชาสัมพันธ์งานการศึกษา ประสานราชการส่วนภูมิภาคและ

ส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมงานกิจการนักเรียน ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษา ของ บุคคล องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา จัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในการลงโทษนักเรียน จัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

๑.๖.๓ **สังคหวัตถุ ๔** หมายถึง ธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของกันและกันผูกไมตรี เอื้อเพื่อเกื้อกูล ประสานใจกัน ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตดา

๑. ทาน หมายถึง ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเพื่อแบ่งปันของๆ ตน เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินสิ่งของที่เรามาได้ มิใช่สิ่งจริง ยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้การให้ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่เสียสละ ช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกัน

๒. ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานพูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าวพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมสำหรับกาลเทศะพระพุทธรเจ้าทรง ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่งเพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้ เกิดขึ้นวิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้นจะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้เว้นจากการพูด เท็จเว้นจากการพูดส่อเสียดเว้นจากการพูดคำหยาบเว้นจากการพูดเพื่อเจ้า

๓. อตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤตินในสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้อื่นนั่นเอง

๔. สมานัตตดา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอดันเสมอ ปลายคุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเลรวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

๑.๖.๔ **การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔** หมายถึง การนำเอาหลักสังคหวัตถุ ๔ มาประยุกต์ใช้ ในการดำเนินงานบริหารจัดการศึกษา

๑.๖.๕ **ครูผู้สอน** หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่สอน ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตตลิ่งชัน กลุ่มที่ ๑ สังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน สำนัก การศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๕๕

๑.๖.๖ **โรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑** หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตตลิ่งชัน กลุ่มที่ ๑ สังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงทัศนคติของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงการเปรียบเทียบทัศนคติของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร